

Vårt parti behöver fler forum för idédebatt

Sverige behöver förnyas och moderniseras. Att nostalgiskt blicka bakåt eller att försöka återskapa det som en gång varit kan aldrig lösa dagens problem.

Istället behöver vi nu en öppen diskussion för att hitta nya och trygga vägar in i framtiden. För att få med alla goda krafter i det arbetet har vi bjudit in till rundabordskonferenser under våren – öppna för alla, oavsett parti- och organisationstillhörighet – om Sveriges förnyelse.

Nyfikenhet och öppenhet

Samtidigt behöver också vi som parti utveckla och fördjupa vårt

tankearbete inför framtiden. Vi får aldrig slå oss till ro och tro att vi har tänkt färdigt. Förändringarna kommer i en långt mycket snabbare takt än tidigare och vi måste ständigt vara beredda att med stor nyfikenhet och öppenhet pröva nya idéer och nya lösningar. Därför har vi t ex nyligen startat processen för att på bred front diskutera innehållet i ett nytt partiprogram.

Viktig roll

Men vi behöver även många andra forum för tankemöda och idéutveckling. Svensk Tidskrift har under lång tid spelat en viktig roll för partiets idédebatt. När kretsen kring

Svensk Tidskrift nu är i färd med att förnya tidskriftens roll och arbetsformer har vi moderater anledning att hälsa detta med stor tillfredsställelse.

Forum för samtal

Jag ser flera fördelar med att Svenskt Tidskrift får rollen av ett självständigt men närstående forum för samtal och diskussion om mer principiella och långsiktiga frågeställningar. Inte minst skulle Svensk Tidskrift därmed ha stora möjligheter att fungera som katalysator för nya spännande idéer om hur förnyelsen och moderniseringen av Sverige ska gå till.

Den europeiska konserten kallades den fredsperiod som inträdde 1814-15, efter Napoleonkrigen. Den europeiska freden och stabiliteten upprätthölls med ibland tämligen drakoniska medel. Den orkestrerades av de europeiska stormakterna, vilka i stor utsträckning styrdes av konservativa regimer, beslutna att hindra inte bara krig utan också förändringar av samhällsskick och gränser. I längden var det ett fruktlöst försök. Om förändringar hindras med våld kommer de till sist att bryta fram på ett desto våldsammare sätt.

Försöket att idag bygga ett europeiskt säkerhetssystem med ambitionen att omöjliggöra framtida krig i Europa måste därför bygga på acceptans av olikheter, särarter,

förändringar. Men ett drag måste det ha gemensamt med 1800-talets system: För att spela en konsert krävs alla instrument i orkestern, politiska, diplomatiska, ekonomiska och militära.

Efter (?) Bosnien-kriget är detta uppenbart för de flesta. Slutsatsen av hur kriget uppkom, eskalerade, fördes och avslutades är inte som enligt detta för genren typiska poänglösa och kliché-artade påståenden: "Vi måste också på nytt lära läxan att det inte finns rent militära lösningar på problem som väsentligen är politiska" (jag vill inte vara så obarmhärtig att jag anger källan).

Påståendet är poänglöst, eftersom ingen påstått motsatsen. Klichéartat eftersom detta alltid gäller, alla problem av denna art är politiska. Militära insatser är aldrig annat än medel. Militära medel utan politiskt syfte är lustmord.

Vad vi bör lära av Bosnien är att militära medel ofta inte kan undvaras, att det är bättre om de sätts in tidigt för att förhindra krigsutbrott, eller om detta inte är möjligt, så tidigt och resolut att de hindrar att våldet trappas upp.

Ett skolexempel på förebyggande är NATO:s tillkomst. Det visar också på samspelet mellan olika medel och på de militära medlens gynnsamma effekt på andra områden. Den militära alliansen

- avskräckte från angrepp
- innebar kontroll av potentiellt revanschistiska länders utrikespolitik
- förhindrade krig mellan medlemsstater (med Cypern-konflikten som ett litet undantag)
- garanterade medlemsländers demokratiska statsskick (eller innebar åtminstone ett tryck på vissa att utvecklas i demokratisk riktning)
- skapade en gynnsam miljö för ekonomisk återhämtning och tillväxt.

Ett gigantiskt uppdrag

Allt detta gäller än mer idag, men förutsättningarna är sämre. Samhällena i öst är i snabb förvandling eller sönderfall, kampen om socialismens kvarlåtenskap är långt ifrån över, chauvinism och revanschism växer.

Att rädda den del av Europa som förhärjades av socialismen och som drogs med i socialismens nederlag är en gigantiskt uppdrag, som det västra Europa även för sin egen skull måste delta i. Det innebär bl a på lång sikt att hjälpa till att bygga samhällliga institutioner, att främja ekonomiskt systemskifte, att öppna sina marknader för de post-socialistiska staternas produkter.

Men för att detta skall vara meningsfullt måste en del akuta problem lösas: Miljö- och hälsokatastrofer mötas, samhällena skyddas mot inrikes banditer och fredliga länder mot rovgiriga grannar.

Allt detta måste ske i en sammanhängande och genomtänkt säkerhetspolitik. Den Europeiska Unionen har stor kapacitet på de politiska och ekonomiska områdena. Så icke på det militära. EU:s predikament kan symboliseras av dess vitklädda observatörer – ofta militärer men obehäpnade – de s k glass-försäljarna som var först på plats i Bosnien. EU har det primära intresset att stämma i bäcken, kan reagera snabbt men har inga resurser.

Europeiskt säkerhetssystem

Vem skall då stå för den militära komponenten i säkerhetspolitiken? Om vi börjar med den långsiktiga stabiliserande uppgiften är svaret tämligen självklart: NATO. Det är den enda organisation som har ledningsstruktur och resurser till hands just nu. Och utvecklingen av ett större europeiskt säkerhetssystem är något som måste komma igång snarast. Det yttre hotet är visserligen inte akut, men länder som Polen och Tjeckien har dystert erfarenhet av vad som händer när man väntar tills hotet blir tydligt. Och de mer interna hoten mot stabilitet är redan starka.

Stämma i bäcken

Vad beträffar uppgiften att hantera akuta kriser är det som ovan sagts viktigt att stämma i bäcken, att ingripa ”medan det finns någon fred att bevara” enligt ett något utnött men ändå träffande slagord. Det

betyder emellertid inte att det traditionella receptet för Peace-Keeping, fredsbevarande operationer alltid är relevant. Principerna, parternas samtycke, opartiskhet, våld endast i självförsvar, är inte lätta att tillämpa om ingripandet skall ske när strider redan brutit ut, när det finns ett otal parter av varierande dignitet, när de stridande svälter ut och skjuter ihjäl varandras civilbefolkning som dominerande krigföringsmetod.

FN-insatsen i Bosnien var också – i motsats till vad försvarsminister Peterson påstått – till stor del fredsframtvängande, d v s skedde i kraft av stadgans kapitel VII. ”Inskridande i händelse av hot mot freden, fredsbrott och angreppshandlingar”. Bosnien-exemplet visar också att förutsättningarna för en internationell operation mycket

” Det finns därför goda skäl till att den Europeiska Unionen skaffar sig en militär arm som gör att den – samordnat med politiska och ekonomiska medel – kan ingripa tidigt och flexibelt, med allt från fredsbevarande insatser till regelrätta krigsoperationer. ”

snabbt kan komma att ändras under resans gång.

Erfarenheterna hittills är att FN inte haft kapacitet och flexibilitet för att kunna hantera konflikter som emanerar från sönderfallande länder och system. En slutsats som brukar

dras av detta är att FN – som nu skett i Bosnien – skall lämna dessa konflikter till regionala organisationer. Mot detta finns två viktiga invändningar:

För det första skulle det innebära att FN abdikerade från den uppgift som var grunden för dess bildande, att vara en världspolis för att ingripa mot fridstörare. Observera att militära insatser endast nämns i kapitel VII, fredsbevarande operationer är en improvisation från det kalla krigets tid och finns inte nämnda i stadgan.

För det andra skulle det öppna dörren för den ryska strävan att på nytt etablera stormaktsintressesfärer i Europa.

Tröga beslutsmekanismer

Icke desto mindre måste man ta hänsyn till att FN kan komma att blockeras av veto, att dess beslutsmekanismer är tröga och dess kommandostruktur ineffektiv, framför allt när det gäller att bestraffa brott mot resolutionerna på bar gärning.

Det finns därför goda skäl till att den Europeiska Unionen skaffar sig en militär arm som gör att den – samordnat med politiska och ekonomiska medel – kan ingripa tidigt och flexibelt, med allt från fredsbevarande insatser till regelrätta krigsoperationer.

VEU är en tänkbar form för detta. Haken är att VEU inte finns som en

kommandostruktur med militära styrkor. Det har uttryckligen varit dess linje att inte dubblera NATO. VEU har i stället betecknats som NATO:s europeiska del. Det syns lämpligt att stadfästa detta förhållande. Det skulle också innebära att man får en koppling mellan den långsiktigt stabiliserande NATO-utvidgningen och en europeisk krishanteringsförmåga.

Ytterligare steg framåt

Sverige har genom sitt deltagande i IFOR, bortsett från en del pinsamma uttalanden av försvarsministern och

en del militärer om våra truppers förmåga, visat sig berett att ta ytterligare ett steg framåt i internationell solidaritet. Vi har all anledning att gå vidare. Det ligger i *vårt* intresse att EU:s Gemensamma Utrikes- och Säkerhetspolitik, GUSP, kompletteras med försvarssamarbete av här antytt slag så fort som möjligt.

Säkerhetsgaranti

Konfliktriskerna i Europa är nämligen inte över med Bosnien. På många håll i det postsocialistiska området finns det potentiella

våldsmän och gott om vapen till förfogande. Inte minst i vårt närområde.

EU-medlemskapet utmålas ofta som en säkerhetsgaranti i sig. Det är bara delvis sant. Visst kan det verka återhållande på aggressorer om det tilltänkta offret är EU-medlem. Men bara så länge den presumtive angriparen är vid sina sinnens fulla bruk. Av vad vi sett i Jugoslavien och det f d Sovjetunionen är emellertid förmågan till irrationellt beteende framträdande. Då gäller mer handfasta metoder för upprätthållande av internationell lag.